

Història de les Universitats

INTRODUCCIÓ

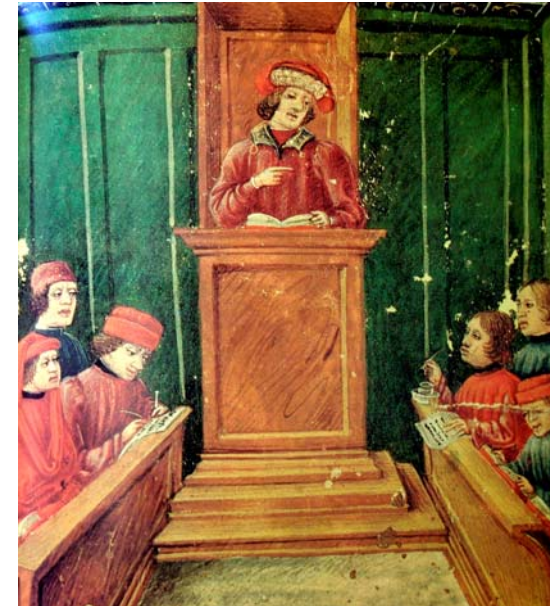
- La Universitat és una creació:
    - medieval (segles XII-XIII)
    - europea
  - La fundació o confirmació corresponia a una autoritat de caràcter universal (el Papa o l'emperador)
  - La validesa dels títols concedits era universal, a causa de l'autoritat fundadora
  - Era una comunitat independent (= corporació, societat)...
que va nèixer per a defensar els interessos dels seus membres
  - Integrada per diversos elements:
    - les nacions
    - les facultats
    - els col·legis
  - L'organització dels seus elements era de tipus federal
  - uniformitat de l'organització de les universitats en facultats, així com dels plans d'estudi, els títols, els cursos, les formes de l'ensenyament, la llengua...
  - Des del segle XIII, són centres de la vida cultural europea i del poder intel·lectual del continent
-

MODELS MEDIEVALS

1. Bolonya

- És una universitat d'estudiants
- No hi ha una universitat solament, sinó diverses corporacions:
  - per raó de l'origen geogràfic:
    - cismuntans/ultramuntans
  - per raó de les matèries impartides:
    - Dret/Medicina-Arts
- Els estudiants s'hi agrupaven per **nacions**
- El rector era elegit pels consiliaris de les nacions, i era un estudiant
- El rector tenia el poder sobre la Universitat:
  - jurisdicció
  - disciplina
  - ordre dels estudis
- La corporació d'estudiants:
  - creava i regulava els estatuts
  - organitzaven els estudis
  - contractaven els professors
- El canceller, manifestació del poder del papat
- La ciutat (comuna) protegeix els estudiants i finança part de les activitats
- Els professors no constituïren corporacions fins al segle XIV, i quedaven fora de la Universitat; eren contractats i pagats per la Comuna o pel mateix Estudi

2. París

- És una universitat de mestres (sobre tot, en Arts)
- Té un caire molt eclesiàstic, amb control del papat
- el rector era un mestre en Arts, elegit pels representants de les nacions
- era una universitat completa, amb quatre facultats
- proliferen els col·legis universitaris

3. Model mixt (Salamanca, Montpeller)

-Universitas scholarium et magistrorum:

-els estudiants controlen alguns càrrecs (rectorat, consiliaries...)

-els col·legis de doctors estan dins la corporació

-La presència del papat és major que a Bolonya:

-el canceller té:

-la col·lació dels graus

-la jurisdicció de l'Estudi

-Les universitats municipals: el cas aragonès

Universidades medievales

- 1224 año de fundación
- ◆■ anterior a 1200
  - ◆■ de 1200 a 1250
  - ▲▲ de 1250 a 1300
  - ◆▲ de 1300 a 1350
  - ▲◆ de 1350 a 1400
  - ▲ de 1400 a 1450
  - especialización: teología
  - ◇ especialización: derecho
  - especialización: medicina
  - ▲ sin especialización

L'ORGANITZACIÓ DEL PODER

- El rector
- El canceller
- Els consiliaris de les nacions
- La congregació general (claustre): autoritat legislativa i administrativa
- Els estatuts:
  - determinaven els plans d'estudis
  - castigaven el comportament incorrecte de professors i estudiants
  - regulaven l'estructura administrativa
  - establien les facultats dels membres de la corporació

SABERS I DISCIPLINES

-Durant molts segles, hi hagué un llistat fix de disciplines que s'explicaven a les universitats:

- teologia
- lleis
- medicina
- arts liberals

Donaven nom a les diferents facultats

A l'Edat Mitjana no era usual trobar universitats amb totes les facultats

Els mètodes d'ensenyament també tendien a ser els mateixos:

-ús exclusiu del llatí, *lingua franca*

-la lliçó

-la disputa

-els exàmens: gran innovació

conseqüències:

-paper essencial de la gramàtica i la lògica

-memorització (els estudis s'allargaven)

-importància de la relació mestre/deixeble

Els graus o títols:

- batxillerat/mestria
- llicenciatura
- doctorat

ELS PRIVILEGIS D'ESTUDIS I ESTUDIANTS

- Precedents: l'Autèntica *Habita*
- L'autonomia, privilegi principal de la corporació:
  - dret a confeccionar les constitucions o estatuts
- L'estatut de l'universitari:
  - Llibertat de moviments
  - Residència segura a les seus del saber
  - Inmunitat
  - Jurisdicció pròpia
    - Exempcions tributàries i militars
    - Facilitats d'allotjament i residència

LA MOBILITAT

-En un primer moment, el viatge i l'estada a un lloc d'estudi formava part de la vida universitària:

-L'estudiant és un foraster

-la **peregrinatio acadèmica** és una visió familiar

-La uniformitat afavoria la mobilitat

-L'àrea de reclutament de la majoria d'universitats era regional o nacional

¿Per què atrauen les universitats d'altres països?:

-l'anomenada de la Universitat o la disciplina ensenyada

-raons geogràfiques: proximitat, vincles, bon accés...

-atractius polítics o d'oportunitat

-Els estats no afavorien la mobilitat estudiantil

-control ideològic

-evitar la fuga de capitals

-Les migracions disminueixen al segle XV amb la regionalització de les universitats

---

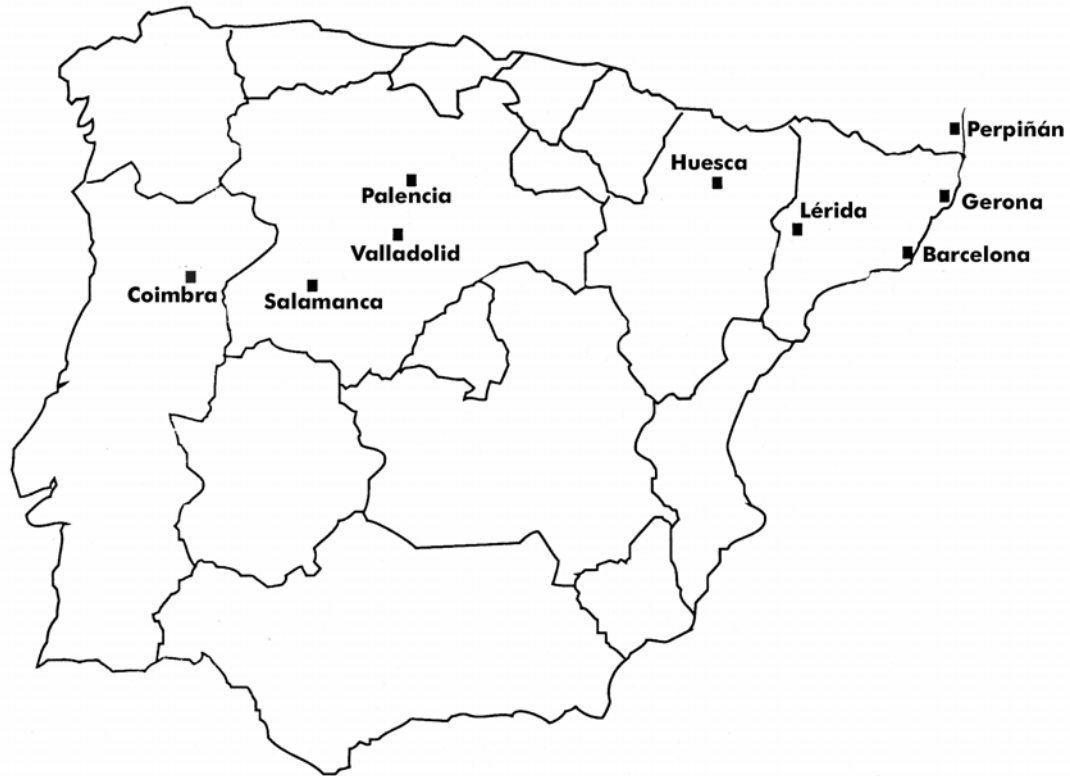

L'EVOLUCIÓ CAP A L'EDAT MODERNA

- L'autoritat secular, el poder, pren la iniciativa en la fundació d'universitats i en el control
  - Les universitats s'associen amb els sobirans i es converteixen en escoles dels seus estats (es perd el caràcter supranacional)
  - La majoria s'erigeixen al sud del continent, i segueixen el model bolonyès adaptat
  - Al final de l'Edat Mitjana, els principals estats d'Europa tenien les seues pròpies universitats, el que originà:
    - competència entre Estudis
    - mesures proteccionistes promulgades pels reis
  - Predominen els estudis de Dret
  - Els col·legis canvien i evolucionen cap a institucions elitistes on s'imparteix l'ensenyament
  - El poder dels estudiants és cada vegada menor
-

Universidades Medievales

EDAT MODERNA

L'EVOLUCIÓ

Cada segle es veu dominat per una ciència pròpia:

- segle XVI: la teologia / la filologia (l'humanisme)
- segle XVII: la jurisprudència / la matemàtica
- segle XVIII: la metafísica / ciències experimentals i aplicades

La Universitat:

- perd a poc a poc el caràcter eclesial (secularització)
- augmenta l'especialització dels ensenyaments (professionalització)
- ja no és tan sols una corporació; també és un nivell d'ensenyament:
  - hi ha un "ensenyament secundari" (les *humanitats*)
  - el nivell superior ve definit per les disciplines tradicionals
  - es trenca l'ideal d'universalitat

La decadència de la docència universitària:

- els plans d'estudi no responen a les necessitats dels grups socials
- després de la Reforma, les universitats es multipliquen i sovint esdevenen escoles territorials de baix nivell
- els graduats són massa nombrosos

Al segle XVIII, l'Estat reformà les universitats:

- per a millorar l'educació de la població
- per a millorar la qualificació de les elits

LA COMPETÈNCIA AMB LES UNIVERSITATS

- Altres institucions accepten mostrar noves o diferents branques del coneixement:
  - el Col·legi Reial (França)
  - les escoles especialitzades: ciències aplicades a la formació professional (pràctica)
  - els seminaris de Teologia
  - els col·legis de Nobles
- Es produeix un allau de fundacions d'institucions educatives de tota mena
  - decadència del model estàndard
- Però solament les universitats podien concedir graus o títols

EVOLUCIÓ DE LA TIPOLOGIA DE LES UNIVERSITATS

Característiques generals:

- es generen subcultures universitàries nacionals
- la intervenció dels estats restringeix l'autonomia típica del període medieval:
  - l'església era més dèbil
  - els estudiants ja no poden organitzar-se:
    - les nacions cedeixen el seu paper a les facultats

-
1. La universitat de professors: el model més habitual (facultats, docència centralitzada, graus delimitats...)
  2. La universitat basada en col·legis o comunitats (estructura descentralitzada, amb els ensenyaments als col·legis)
  3. La universitat-col·legi: conjuga els dos models anteriors (organització centralitzada, sistema col·legial, tamany reduït...)
-i la variant "universitat-seminari"

-També existeixen estructures de dos nivells semiuniversitàries:

- escola d'humanitats
- escola d'arts liberals amb càtedres universitàries

-la categoria d'estudiant-rector desapareix

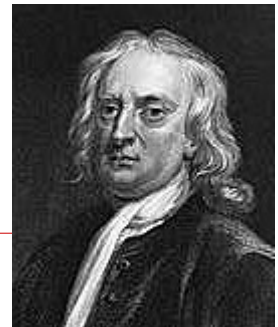
-comencen a construir-se gran número d'edificis (hospitals, biblioteques...)

L'EXPANSIÓ DELS SABERS

- La influència de la Il·lustració determina una renovació de les disciplines
- Les facultats de Dret dominen les universitats clàssiques
- Les facultats d'Arts es converteixen en centres d'exposició de la filosofia i les lletres
  - en les seues càtedres comencen a explicar-se els avanços en les ciències:
    - les noves matemàtiques
    - la nova física
    - l'astronomia
- Els científics es formaven a les universitats (matriu de la Revolució Científica)
- Però altres institucions estaven millor equipades per als experiments:
  - Societats científiques (obertes)
  - Acadèmies (tancades)

LA MOBILITAT

-El segle XVI suposa un increment del número de viatgers:

→l'estudi a l'estranger culminava l'educació humanística: *l'iter italicum*

→els professors amb prestigi atrauen els estudiants:

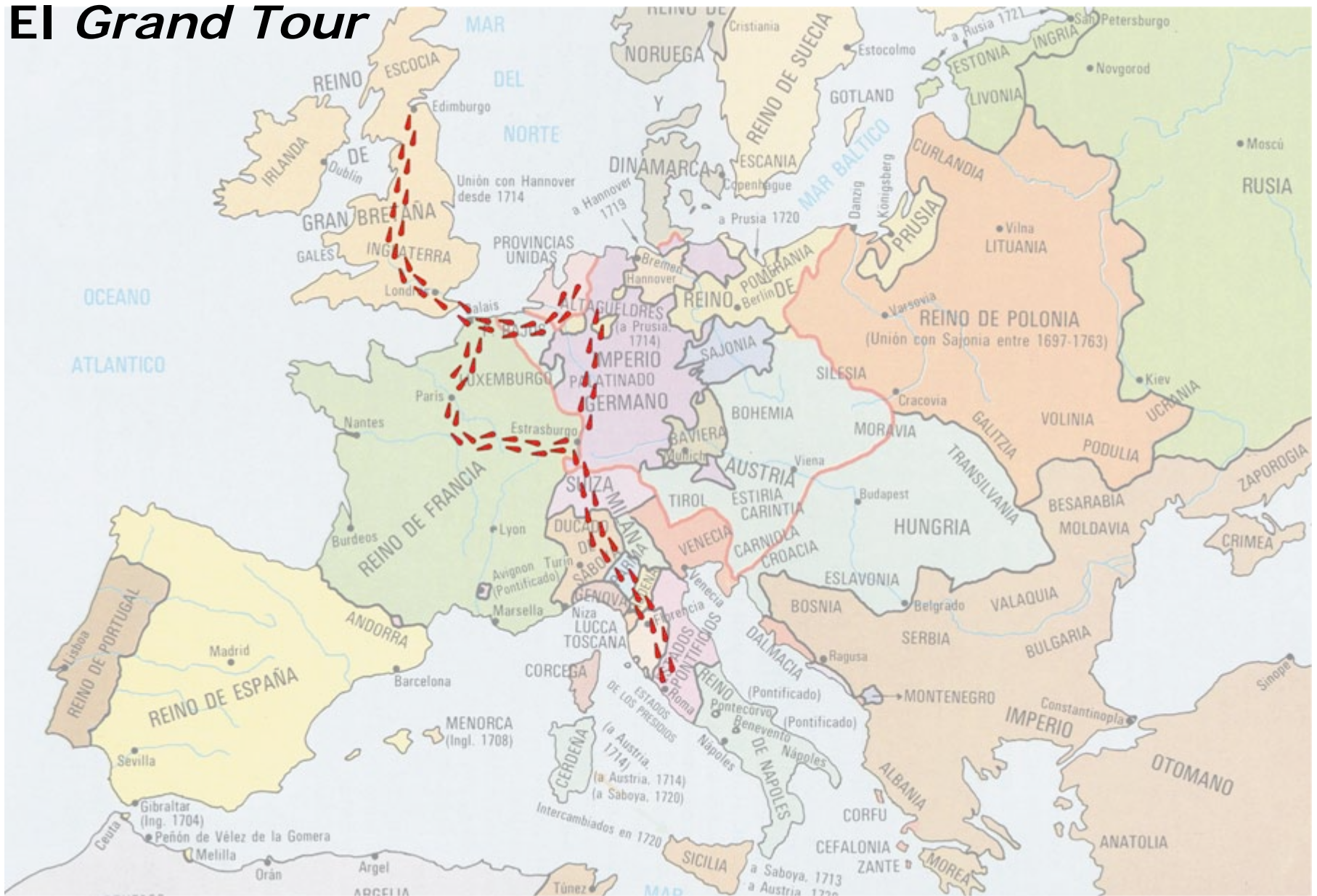
- Erasme i Vives a Lovaina
- Cujas a Bourges
- Boerhaave a Leiden / Vesali a Pàdua

-
- Amb la Reforma comencen els problemes:
    - els governants prohibeixen estudiar a l'estranger (Espanya, 1557)
    - a la Península Ibèrica comença l'aïllament
    - les universitats tolerants atrauen més estudiants
  - Universitats de formació / universitats de graduació
  - El *Grand Tour*
    - resultat de la incorporació de la noblesa a les universitats
    - recorregut: Anglaterra-França-Suïssa-Itàlia
    - protestant, de parla anglo-saxona
    - acabà evolucionant cap al turisme i viatge de plaer

El Grand Tour

Universidades modernas

LA TRANSICIÓ CAP A LA UNIVERSITAT CONTEMPORÀNIA

- El poder secular comença a fer-se càrrec de les universitats
  - control de la jurisdicció
  - inspecció dels estudis
  - intromissió en els òrgans de govern
  - eliminació de la *libertas statuendi*
- s'insisteix en la instrucció en temes pràctics: cirurgia, farmàcia, enginyeria...
- es busquen alternatives formatives a les universitats

EDAT CONTEMPORÀNIA

CARACTERÍSTIQUES DEL PERÍODE

- L'època de les revolucions
- Profunda secularització de les universitats
- Burocratització en augment:
  - aparició dels ministeris d'Educació
  - l'Estat es fa càrrec de l'educació universitària (és un nivell més)
  - el professor es converteix en un funcionari públic

-
- La disgregació del sistema universitari arriba al zenit
  - Major especialització de les disciplines (assignatures, matèries...):
    - l'*Ecole Polytechnique*
  - És l'edat de la "Ciència"
  - La mobilitat exterior queda reduïda als professors, i és limitada
  - Les mobilitzacions estudiantils es polititzen i nacionalitzen

EL MODEL FRANCÈS

- és una substitució radical del model precedent
- basat en col·legis especials, escoles especialitzades
- es promociona el coneixement de matèries concretes, pràctiques, profitoses
- ...perquè tracta de formar els professionals necessaris per al nou règim

-
- amb una disciplina estricta
  - controlat pel poder (el govern), que regula fins l'últim detall
    - imposa límits a la llibertat intel·lectual
    - la titulació universitària es converteix en obligatòria per a molts treballs
    - ...i és monopoli de l'Estat
    - els Plans d'Estudi són unitaris per a tot el país
    - l'escalafó d'uns professors mal pagats
  - Tot el sistema gira al voltant de la Universitat de París
-

EL MODEL ALEMANY

- A partir de la Universitat de Berlín (1810)
- Reuneix:
  - l'autonomia corporativa de la universitat medieval
  - la llibertat dels seus membres en docència i investigació
- S'estimula l'aprenentatge per la via del descobriment, l'experimentació:
  - laboratoris
  - seminaris
  - acadèmies } són àmbits d'encontre

- la Facultat de Filosofia té preeminència sobre les demés
- l'estudi i els programes a penes es regulen
- la llibertat dels estudiants es relaciona amb l'acte d'estudiar
- el poder polític es limita a:
  - protegir la llibertat de la Universitat
  - nomenar els professors, millor pagats per l'augment dels estudiants

UNES QÜESTIONS PER A LA CONVERGÈNCIA

---

1. Els grans fins de l'ensenyament universitari han estat:

- Cultura: l'avanç del coneixement
- Virtut: preparació per a l'observància de codis de conducta
- Utilitat: formació per a l'exercici de professions

¿es tindran tots tres en compte?

2. La tensió entre utilitat i recerca del coneixement:

- la convergència, en la pràctica, es decanta per:
    - una docència de sabers útils
    - una investigació en ciències experimentals (la Ciència)
-

3. La multiplicació de centres d'ensenyament superior

- pot perjudicar la mobilitat
- no aclareix com es formen els professors
- comportarà una disminució del relleu de les universitats

4. La qualitat...

- ¿en què consisteix? ¿quins són els paràmetres?
- ¿com es controla?

